

Tehničku kulturu treba kontrolisati mikroskopski i kulturelno na prisustvo *coli-aerogenes* bakterija, a sudove obavezno na ukupan broj bakterija (koji predstavlja broičani izraz čistoće) i na koli-titar. Koliformnih bakterija ne bi smelo da bude u tehničkoj kulturi, a ako ih ima onda je to siguran znak reinfekcije.

U daljem tehnološkom procesu izrade jogurta postoji mogućnost infekcije najrazličitijim mikroorganizmima, među kojima može biti i patogenih. Radi toga je neophodna bakteriološka kontrola gotovog jogurta. Od hemijskih analiza kontroliše se kiselost i procenat masti, a od bakterioloških koli-titar i zasejavanje na selektivne podloge. Određivanje ukupnog broja bakterija kod jogurta nema svog opravdanja u bakteriološkoj kontroli, jer se ovde radi o korisnim mlečnim bakterijama. Međutim, kod kontrole na zagađenje s kvascima, plesnima i sporogenim bakterijama mogu se koristiti selektivne podloge za određivanje ukupnog broja ovih nepoželjnih mikroorganizama.

U slučaju da se pojave koliformne bakterije, treba jogurt ispitati sve dotle dok se ne pročisti. Infekcija može dolaziti sa svih površina s kojima jogurt dolazi u dodir, pa laboratorija mora redovno uzimati briseve s tih površina. Boce u koje će se sipati jogurt, moraju se ispitati na ukupan broj bakterija i na koli-titar. Prema standardima, pozitivan nalaz koliformnih bakterija kod gotovog jogurta dozvoljava se u razređenju 1 : 10.

Tamo gde laboratorija nema uslova i mogućnosti za vršenje bakterioloških analiza, mora neizostavno uzorke slati na ispitivanje nadležnoj higijenskoj ustanovi. Bakteriološke analize po našim mlekarama treba, po mogućnosti, u što skorijem vremenu standardizovati. Laboratorije snabdeti s najpotrebnijim hemikalijama za osnovne bakteriološke analize: za koli-titar i ukupan broj bakterija. Dalja mera u dobivanju zdravog jogurta u higijenskom smislu je sterilizacija svih mlekarskih uređaja i sudova. Sve površine s kojima jogurt dolazi u dodir pri izradi, trebaju biti temeljito oprane s odgovarajućim detergentima, a tek posle toga vršiti sterilizaciju.

Kvalitet jogurta ne zadovoljava u potpunosti potrebe naših potrošača, pa se laboratoriji u okviru mlekarne nameću odgovorni zadaci. Laboratorija mora snabdevati pogon s aktivnim i bakteriološki čistim jogurtnim kulturama, a bakteriološkim analizama pratiti sve faze tehnološkog procesa u cilju pronalazjenja izvora zagađenja. Na osnovu dobijenih rezultata mora preduzeti potrebne mere da se blagovremeno uklone i spreče štete koje prete ugledu i rentabilitetu dotične mlekarne i da osigura dobijanje higijenski ispravnog jogurta, što je bez sumnje veoma značajno za zdravlje potrošača.

Miloš Mesner, Novi Beograd
Institut za mlekarstvo FNRJ

Perspektivni razvoj mlekarske industrije sreza beogradskog

Na području Beograda koje iznosi 2403 km² živi preko 780.000 stanovnika (prosečna gustoća od 326 stanovnika na 1 km²). Na užem gradskom području (urbalna zona bez Krnjače) broj stanovnika iznosi 568.000 sa prosečnim godišnjim priraštajem od oko 16.000 stanovnika.

U posleratnom razvoju na području Beograda ostvarena je veoma značajna koncentracija materijalnih proizvodnih snaga i velika aglomeracija stanovnika. Ovome su doprineli kako opšta privredna i društvena kretanja u zemlji, tako i posebni uslovi koji su proizilazili iz specifičnoga položaja Beograda, zasnovanog na povoljnim uslovima, dobrim komunikacijama i vezama i postojanju relativno razvijenog gradskog jezgra.

Intenzivni razvoj privrede uopšte, unapređenje poljoprivrede, omogućili su znatno povećanje broja zaposlene radne snage na socijalističkom sektoru. Broj radnika i službenika u društvenom sektoru povećao se od oko 200.000 u 1957. godini na oko 268.000 u 1960 godini. Zaposlenost u društvenom sektoru povećavala se prosečno za oko 17.000 godišnje. Na taj način se može zaključiti da je u užem gradskom području 44% stanovnika zaposleno u privredi i ostalim društvenim službama.

Zahvaljujući uspesima postignutim na području Beograda, došlo je do porasta lične potrošnje po stopi od 11% godišnje i do opšteg povećanja nivoa životnog i društvenog standarda građana. Znatno se izmenila struktura lične potrošnje, poboljšana je i struktura ishrane u kojoj sve značajnije mesto zauzima, pored drugih prehrambenih artikala, mleko i mlečni proizvodi.

Predviđa se da će nacionalni dohodak po stanovniku rasti za oko 12,6% prosečno godišnje, s obzirom da se očekuje porast stanovnika na 852.100 u 1965 godini. To znači, da će stopa porasta stanovnika godišnje iznositi 2,3%.

Takođe se očekuje da će na području grada Beograda biti dalji porast zaposlenosti, tako da će već 1965 godine biti na gradskom području zaposleno 357.000 ljudi, što znači da će godišnja stopa porasta zaposlenosti iznositi oko 6%.

Ovakvo intenzivno menjanje strukture stanovništva i njegove zaposlenosti, zatim izgradnja velikih industrijskih objekata, škola, dečijih obdaništa i drugih institucija zahteva brzo i efikasno menjanje ishrane toga stanovništva.

Baš zbog ovog elementa, u okviru poljoprivrede težište će biti na razvoju stočarstva, za čiji osetniji uspon su stvorena osnovna i već stečena odgovarajuća iskustva. U tu svrhu biće uložena znatna sredstva za nabavku rasnih, visokoproduktivnih grla i proširenje stočnog fonda na bazi sopstvenog zapata, u težnji da se Beogradu kao potrošačkom centru, obezbede potrebne količine i širok asortiman proizvoda iz ove oblasti, a u cilju stabilizacije tržišta grada.

U tom cilju je Institut za mlekarstvo u svoje vreme izradio studiju razvoja mlekarstva NR Srbije za period od 1961—1965 godine. U sklopu pomenute studije obuhvaćen je i dalji razvoj mlekarske industrije sreza Beograda.

Brojno stanje krava na teritoriji sreza beogradskog u 1965 godini iznosiće 61.675 grla. Od toga na socijalističkom sektoru 32.146, a na privatnom 29.511. Brojno stanje krava na socijalističkom sektoru određeno je na bazi raspoložive obradive površine na teritoriji sreza i mogućnosti zasnivanja stočarske proizvodnje na pojedinim površinama.

Uspesi postignuti u dosadašnjem razvoju i iskustva stečena na poljoprivrednim dobrima »Dragan Marković«, »13 Maj« i »D. Vukasović«, a posebno PK »Beograd« omogućiće dalji razvoj stočarstva.

Verovatno, da će brojno stanje krava na teritoriji sreza Beograda biti nešto veće od iznetog, ali te krave zbog njihove lokacije ili drugih uslova, neće imati bitnog uticaja na snabdevanje Beograda mlekom.

Proizvodnja mleka u 1965 godini na teritoriji beogradskog sreza iznosiće 159,919.000 lit kravljeg i 987.000 lit ovčijeg mleka, što znači da će ukupna proizvodnja iznositi 152,906.000 lit mleka. Po sektorima proizvodnje ostváriće se sledeća produkcija:

— na socijalističkom sektoru	96,499.000 l
— na privatnom sektoru	56,407.000 l

Proizvodnja mleka po jednoj kravi na socijalističkom sektoru mora da bude 3.000 l neto proizvodnje, a na privatnom sektoru 1.880 l, ako se teži da se ostvari ovakav plan.

Ovo se može realizovati organizovanim i znatnim materijalnim ulaganjima u sredstva za proizvodnju oko načina ishrane, uzgoja, selekcije i veštačkog osemenjivanja. Takođe je potrebno da se dalje izgrađuju socijalistička gazdinstva, koja do sada nisu kompletirana.

Potrošnjom mleka sagledava se potreba u mleku za ishranu stanovnika i potrebe za ishranu stoke. Na celoj teritoriji sreza Beograda 1965 godine predviđa se broj stanovnika od 852.100, a za njihove potrebe treba rezervisati oko 136,336.000 l mleka godišnje.

Za ishranu stoke potrebno je rezervisati 31,728.000 l mleka, koje posle obiranja i obrade treba povratiti proizvođačkim organizacijama u vidu obranog mleka. Smatra se, da je norma u potrebama obranog mleka po 1 teletu 300 l, a po 1 bekonu 200 l mleka.

Iz napred navedenog može se zaključiti, da će u 1965 godini ukupne potrebe u mleku iznositi 168.064.000 l.

U celini posmatrano, na teritoriji sreza Beograda 1965 godine proizvodnja mleka neće zadovoljiti potrebe u mleku za ishranu stanovništva i ishranu stoke, već se pojavljuje manjak od 15,158.000 l. No, i ovakav manjak može uslediti samo pod uslovom da se sprovede takva: otkupna mreža i odgovarajuća politika, da se omogući otkup za 100% na socijalističkom i privatnom sektoru.

Bilans mleka pokazuje donja tabela:

Srez	broj stanov.	ukupna proizvodnja	Potrošnja mleka za:			manjak
			stanovništvo	ishrana stoke	ukupno	
Beograd	852,1	152.906	136.336	31.728	168.064	15.158

Da bi se zadovoljile potrebe, planom se predviđa dotur mleka sa područja Srema i Banata od 15,158.000 l godišnje ili prosečno dnevno 41.700 l.

Kapaciteti mleka na teritoriji sreza Beograda treba da obuhvate količine mleka za ishranu stanovništva (konzumno mleko) i količine mleka za ishranu stoke. U našem razmatranju, mleko za ishranu stoke treba da se obrađuje na mestu njegove proizvodnje i najizrazitije potrošnje (PK »Beograd«, Obrenovac, Surčin i dr.), tako da ovde sagledavamo samo kapacitete potrebne za obuhvatanje konzumnog mleka.

Kapaciteti mlekara za snabdevanje potrošača treba da imaju obezbeđenu obradu za snabdevanje 852.100 stanovnika, što znači da kapaciteti treba da obuhvate dnevno 315.400 l mleka. Ovde moramo imati na umu i činjenicu da će dnevna potrošnja mleka po stanovniku iznositi 0,438 l ili godišnje 160 l.

GRADSKO MLEKARSTVO BEOGRAD — POGON BEOGRAD — treba planom da otkupljuje godišnje 35,851.000 l mleka ili prosečno dnevno 98.200 l, a iz Srema i Banata dobijaće godišnje 15,158.000 l, ili prosečno dnevno 41.700 l. Zadatak mlekare je snabdevanje Beograda konzumnim mlekom. Sadašnji kapacitet mlekare iznosi 60.000 l mleka/dan.

GRADSKO MLEKARSTVO BEOGRAD — POGON NOVI BEOGRAD — sakupljaće 25,177.000 l mleka godišnje ili dnevno 46.800 l za potrebe potrošača i 3,499.000 l godišnje ili 9.600 l dnevno za ishranu stoke. Ovaj pogon snabdevaće konzumnim mlekom prvenstveno potrošače na teritoriji opštine Zemun i Novi Beograd, a obranim mlekom okolne poljoprivredne organizacije. Kapacitet mlekare sada iznosi 30.000 l/dan.

MLEKARA PK »BEOGRAD« PADINSKA SKELA — otkupljiivaće mleko sa teritorije Krnjača i to godišnje 38,940.000 l, ili dnevno 106.700 l, za potrebe gradskog stanovništva i 19,572.000 l godišnje za potrebe ishrane stoke. U napred navedene količine mleka uključuje se i mleko sa ekonomije samog Kombinata. Snabdevaće gradsko stanovništvo Beograda konzumnim mlekom i zadovoljavaće potrebe u obranom mleku na samom imanju i obližnjim poljoprivrednim organizacijama. Sadašnji kapacitet iznosi 30.000 l/dan.

Postojeći kapaciteti u OBRENOVCU i SURCINU uklopiće se u poslovanje mlekare u Beogradu i Novom Beogradu.

Zaključak

— sa teritorije sreza beogradskog snabdevaće se sa 273.900 l mleka dnevno ili 86,8%;

— sa teritorije srezova Srema i Banata snabdevaće se sa 41.500 l mleka ili 13,2%;

— snabdevanje Beograda mlekom ostvariće se preko mlekara u Beogradu, Novom Beogradu i Mlekare PK »Beograd« u Padinskoj Skeli, uz povećanje postojećih pogona ili podizanjem novih objekata;

— snabdevanje Beograda mlečnim proizvodima (sirevi, maslac) ostvariće se preko drugih proizvodnih područja;

— snabdevanje mlečnim napicima (jogurt, kiselo mleko, sterilizovano mleko, čokoladno mleko i sl.) ostvariće se u sklopu centralnih pogona;

— podizanjem novih objekata u neposrednoj okolini Beograda, kao u Rumi, Pančevu, Valjevu itd., koji su planirani studijom razvoja mlekarstva u NR Srbiji, nove mlekare biće orijentisane ka proizvodnji onih mlečnih proizvoda koji su lako pokvarljivi i koji ne trpe dugi transport, a koji se i brzo troše, tako da njihov asortiman sa asortimanom mlekara sreza Beograda čine jednu celinu;

— snižavanje proizvodnih troškova u mlekarama, koji su veoma visoki, a akumulativnost i organizacija veoma niska, zahteva rešenje hitne prirode;

— ovakvim pojačanjem rada, mlekarama nedostaju stručni kadrovi — kvalifikovani i visokokvalifikovani radnici, tehničari-mlekari, agronomi-mlekari, jer upravo od njih zavisi realizacija postavljenih zadataka;

— uspostaviti ekonomsku saradnju poljoprivrednih organizacija iz onih oblasti i grana koje su važan faktor za dalju proizvodnju mleka;

— intenzivnije nastaviti dalje organizaciono sređivanje i očvršćavanje postojećih mlekara, i

— iskorišćavati stručne poljoprivredne službe i obezbediti brže uvođenje u praksu novih rezultata naučnih institucija.